

isti način, koristeći se istim bodovima i istim rupicama kroz koje je i prije prolazio šav.

Zastava je bila izložena u Povijesnome muzeju u Varaždinu na izložbi, a kako je trebala biti vidljiva s obje strane bila je položena na staklenu, lagano ukošenu podlogu ispod koje se nalazilo ogledalo na udaljenosti od 40 cm. Sve zajedno izloženo je u staklenoj vitrini.

Summary:

The study of textile restoration at the Palazzo Spinelli Institute for Art and Restoration in Florence

Melita Hoić

The Palazzo Spinelli Institute for Art and Restoration in Florence deals with works of art and historical objects with respect to conservation and restoration. It covers twelve different areas. The study of restoration is a three-year course and enrolls a restricted number of students. During their studies they cover the following courses: materials technology, the restoration of cloth, the restoration of tapestries – the original technique of weaving, the restoration of carpets, drawing (sketches), the theory of restoration, chemistry, the history of art, the law concerning the cultural heritage – the protection of the artistic heritage according to the laws of the Republic of Italy and the European Union. The primary stress during the courses is on work done in the laboratory and the workshop.

In 1992 the Institute received an acknowledgement from the Fondation du Merite Europeen in Luxembourg for a significant contribution to the training of restorers and to the protection of the artistic heritage in Europe as a whole.

TEKSTIL I ZAŠTITA SPOMENIKA U BAVARSKOJ: ŠAVOVI POD POGLEDOM KAMENIH BOGOVA

Mirela Ramljak Purgar

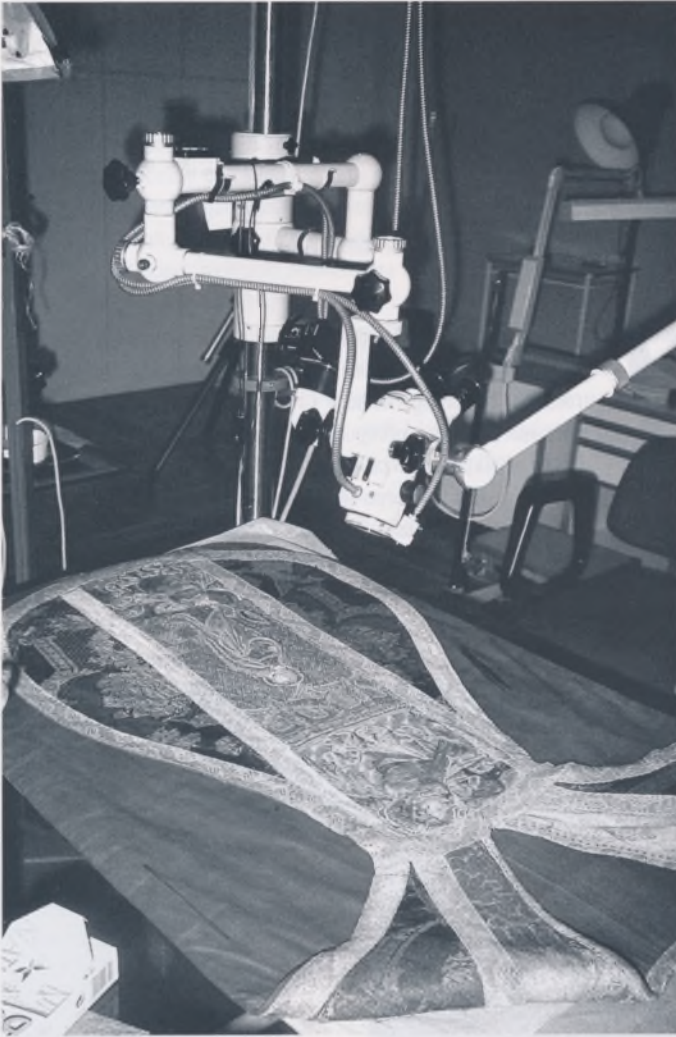
Uprava za zaštitu kulturne i prirodne baštine
Zagreb

Ljetna rezidencija bamberskih kneževskih biskupa¹, spašena 1975. godine od sigurnog propadanja, izazvanog uznapredovalom trošnošću franačkoga kamena i rasprodanošću inventara i parkovne skulpture, otkupom Slobodne Države Bavarske značila je za bavarsku službu zaštite spomenika dugotrajnu, razumljivu borbu za vraćanje dvorca u izvorno stanje (ono iz druge polovice 18. st.) i mogućnost njegove prezentacije javnosti, ali, istodobno i primjenu novih, Zakonom o zaštiti spomenika iz 1973. godine zadanih načela i odredaba.

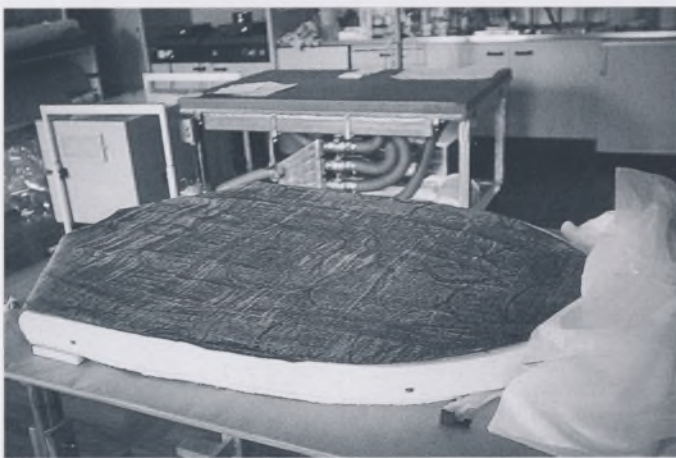
*“Kazula sv. Otta”, tako nazvana po bamberskom biskupu iz XVI. st, na radnom stolu; stražnji dio, tijekom učvršćivanja zlatnih broširanih niti; drveni zaslon s magnetom uvučen je na mjestu već postojećeg otvora na obrubnom šavu.
snimila: Mirela Ramljak Purgar*

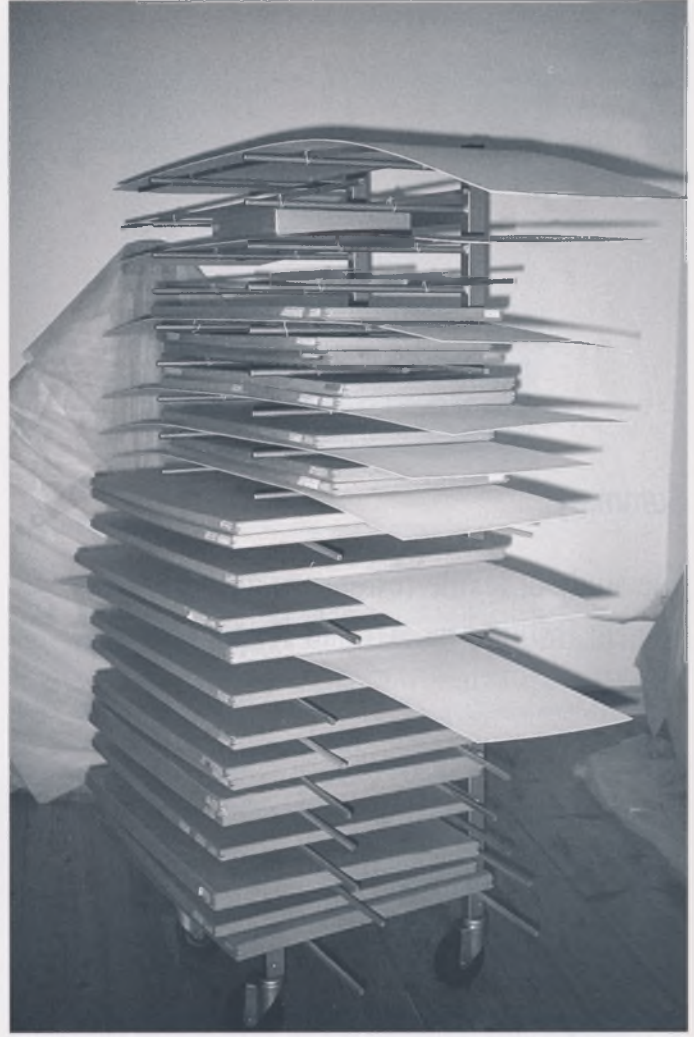

Istraživanje prošiva (Nahfadenanalyse) na misnici iz župne i hodočasničke crkve u Kosslarnu, pod lećom tzv. Auflicht mikroskopa: vezivo u sredini i renesansni brokat (zlatom proširani damast) na stranama sastavljeni su u isto vrijeme, u 18. st, s dvije vrste niti jednakog stila uboda.

snimila: Mirela Ramljak Purgar

Podlačni stol (Unterdrucktisch), u drugome planu iza "kazule sv. Ota" služi za pranje i čišćenje tekstila tekućinom i parom.

Moguće rješenje deponiranja "povijesnog tekstila" - funkcionalno, a uz manje troškove: na pomičnoj metalnoj konstrukciji poprečne su letvice, zaštićene premazom od kiselina, na njima su kartonski poprečni umeci, a na njima plitke kutije od beskiselinskoga kartona. snimila: Mirela Ramljak Purgar

Tada, naime, nije samo spriječen daljnji izvoz umjetničkih djela u inozemstvo, već je uspostavljen i novi odnos prema spomeniku, zahvaljujući njegovoj novoj definiciji i reorganizaciji službe. Drugim riječima, dvorac Seehof, uspješno okupljajući brojne turiste i predstavljajući gornjofranački biser među 900 bavarskih dvorskih zdanja, ujedno je i jedan od reprezentativnih primjera rezultata primjene Bavarskoga zakona o zaštiti spomenika. Konzervatorsko-restauratorski radovi dali su dvorcu novu funkciju utemeljenjem 1975. godine jedne od ispostava Bavarskog zavoda za zaštitu spomenika u Münchenu.

Ako, dakle, ljeti prodete sjevernom stranom vrtnog zida, portalom na koji se nastavlja gradnje Oranžerije², a zatim se popnete drvoredom i prosljedite do istočnog ulaza u dvorac, naći ćete se u ugodnom ambijentu hladom osvježenoj trijema, s pogledom na travnjak i fontanu, dok ne završite pred vratima područnog referenta za Donju i Gornju Franačku, područnog arheologa za Gornju Franačku ili, pak, restauratorske radionice za tekstil, koju vodi gđa Maria Theresa Worch³.

Ako imate sreću da gđu Worch nadete u radionici, dvjema prostranim prostorijama, s bogato opremljenom bibliotekom, obaveznim PC-jem, radnim stolovima, mikroskopima, podlačnim stolom za čišćenje, stojećim vješalicama, ormarićima sa svim potrebnim materijalima, bojama i

Gospoda Maria Theresa Worch, voditeljica Restauratorske radionice za tekstil u Seehofu sa suradnicom - praktikantom. Katharina, naime, prije studija za diplomiranog restauratora tekstila u Kolnu, mora odraditi dvogodišnji volonterski staž. snimila: Mirela Ramljak Purgar

kemikalijama, misnim ruhom u obradi ili već spremnim za transport, značit će to da taj dan nije ni s jednim područnim referentom⁴ - konzervatorom - u crkvi, samostanu ili dvorcu jednog od sedam bavarskih kotara (Bezirke), odnosno da taj dan ne mora nadzirati radove privatnih restauratora⁵ ili pak davati mišljenje za uvjete smještaja - izloženosti ili pohranjenosti nekog od tekstilnih izložaka u jednome od preko 900 bavarskih nedržavnih muzeja⁶. Savjetodavna uloga restauratorskih radionica pri Bavarskom zemaljskom zavodu, kojih je dio i ova za tekstil, određena je čl. 12. Bavarskog zakona o zaštiti spomenika iz 1973., podjednako, međutim, i "konzerviranje i restauriranje spomenika"⁷, kao i "istraživanje i znanstvena djelatnost"⁸. Posljednje se podjednako odnosi na "duhovna i prirodnoznanstvena istraživanja", dakle, i razvijanje i primjenu novih postupaka i metoda, odnosno određivanje kriterija za slobodne restauratore na konkretnim primjerima⁹, kao i na proučavanje nastanka i povijesnog razvoja, te inventariziranje spomenika, osnovne pretpostavke provođenja Zakona¹⁰. Ove djelatnosti u službi su osnovnog cilja: "što je moguće potpunijeg očuvanja postojeće originalne supstance i što je moguće obzirnijeg postupanja s njom"¹¹. Povijesna supstanca određena je definicijom spomenika¹², prema kojoj su sve "stvari i zdanja iz prošloga vremena" -

"svjedočanstva, dokumenti povijesti", pa stoga i svi radovi na njima moraju uzimati u obzir "cijeli povijesni razvoj spomenika", uključujući i na njemu nastale "promjene", koje legitimno postaju dijelom "stanja" koje treba "očuvati"¹³. I baš kao što, u skladu s rečenim, treba unaprijediti način vođenja dokumentacije, tako se i rezultati istraživanja i restauriranja, odnosno tijek postupaka u službi očuvanja spomenika, također prema Zakonu, trebaju redovito objavljivati.

Bavarski zemaljski zavod za zaštitu spomenika izdaje, među ostalim, "Radne listove", u kojima se objavljuju najnovije teoretske i praktične spoznaje iz određenoga područja. Pokušaj standardiziranja dosadašnjih rezultata na području zaštite tekstilnih predmeta pokazuju i tekstovi gđe Worch, koja pod naslovima "Povijesni tekstilni predmeti"¹⁴, "Crkvene jaslice"¹⁵, "Povijesne zastave"¹⁶, te još neobjavljenima "Paramenta I." i "Paramenta II.", daje upute vlasnicima spomenika kako i gdje pohraniti crkvena paramenta, sačuvati ih od vlage, svjetla, štetočina, odnosno izbjeći njihovo krivo rukovanje, transportiranje, vješanje i slaganje u muzejima¹⁷ i crkvama. Upute sadržavaju i uvođenje u osnove i principe inventarizacije, primjerenog istraživanja, dokumentiranja, čišćenja, učvršćivanja, restauriranja, uključujući, dakle, i "javnost" restauratora. Princip sastavljanja je sljedeći: nakon određenja predmeta interesa teksta, povijesnog pregleda i razvoja u odnosu na temu, slijedi preciznije definiranje problema, izlaganje iskustava i savjeta za rješavanje, dok je na kraju bibliografija. Pritom dolaze do izražaja specifičnosti konzervatorskog pristupa radionice, koja u okruženju bamberške Nadbiskupije često iskustva gradi na izuzetno vrijednim, uglavnom srednjovjekovnim primjercima.

Davanjem definicije "klasičnog stanja zastarjelosti paramenata", gđa Worch podsjeća na trošnost misnog ruha kao rezultata njegove funkcije, odnosno na intervencije tijekom povijesti, koje spajanjem različitih dijelova paramenata, npr. veluma i misnice, ili starog veziva i nove podloge, te zamjenom starijih novim bortama, produžuju trajanje "povijesne supstance", nužno čuvajući mijenu kao dio stanja¹⁸.

Metodologija istraživanja povijesti ovih promjena, ne zadirući u "supstancu", rezultira primjerenim programom konzervatorskih i restauratorskih radova. Nezaobilazan dio istraživanja jest analiza spojeva - šavova (Nähfadenanalyse), njihova izvornost, tehnika uboda, raspored, sastav i boja. To su elementi, uz tragove uboda i ostatke niti, koji upućuju na "nove montaže ili popravke". Oni, "zajedno s preradom i spajanjem različitih materijala iz različitih vremena, daju uvid u razvojni proces oštećenih predmeta"¹⁹. Slijedi inventarizacija: u kartoteci ili listi su fotografija i tekst, opis i stanje, tehnike tkanja, materijal, uzorak, boja, čvrstina.²⁰ Osim precizno ispisane kartoteke, u Seehofu se može provjeriti i kako jedna takva analiza šavova i niti izgleda, recimo na primjeru mitre Sv. Otta, bamberškog biskupa, koji živi u drugoj polovici XI. i prvoj trećini XII. st., uglavnom izvornih niti i spojeva. Mikroskopskom analizom oštećenja broširanoga svilenog tkanja u uzorku granatne jabuke tzv. kazule Sv. Otta iz XVI. st., ustanovljena je izuzetna krhkost svilenih niti oštećenih vlagom i plijesni²¹, izvana nevidljivom, zbog čega se pristupilo opreznom suhom čišćenju, a zatim još opreznijem učvršćivanju izdvojenih zlatnih niti. Posluživši se već postojećim otvorom šava na dnu kazule, gđa Worch uvlači magnet na drvenoj podlozi, ne zadirući u stanje "povijesnog dokumenta", te tako omogućuje rad iglom na površini prednjeg dijela, istodobno usmjerujući metalne niti magnetskom silom. Kazuli će biti produžen život primjerenim izlaganjem u klimatski uređenom prostoru, koji ne može zaustaviti, nego samo usporiti propadanje vlagom nagrizenih niti tkanja. Jedan od izuma gđe Worch je i podtladni stol (Unterdrucktisch; suction table), izrađen prema njezinu projektu za pranje tekstila, odnosno čišćenje i tretiranje na pari. Ručni usisavač za čišćenje od prašine preporučit će gđa Worch u većem broju slučajeva, kada materijal i obojenost, te vrijednost

tekstilnog primjerka to nalažu. Stojeća vješalica proporcionalno pomičnih krakova na stalku, čija se visina također može regulirati, projektirala je gđa Worch sa stolarom, dok je za viseće manje vješalice, konstrukcijom prilagođene obliku misnice ili dalmatike, smislila oblogu od sintetičkog "pliša", spojenog "čičkom", kako se tkanje ne bi ovisilo, već stabilno prijanjalo.²² U primjereno klimatiziranim prostorima pohranjeni su arheološki, odnosno barokni materijal, smješteni u bezkiselinske kartonske kutije, koje leže na kartonskim "pločama", položenim na daščice od šperploče, premazane slojem koji sprečava emitiranje kiseline; daščice pružaju stabilnost i dijele od metalne konstrukcije polica. Ladice od metala nikako ne preporučuje zbog stvaranja kondenzne vlage i nepokretnosti zraka.²³

Podsjećajući, kako, na žalost, ne postoje "detaljniji propisi i konkretne upute, kako se mora postupiti s odloženim sakralnim dobrom", uz upozorenje da su 1971. godine obavezu za očuvanje povijesno-umjetničkog crkvenog vlasništva preuzeli biskupi²⁴, gđa Worch napominje obavezu dogovaranja zahvata s nadležnim referatima za umjetnost pri ordinarijatima, ali i Bavarskim zakonom za zaštitu spomenika propisanu brigu za tekstilne predmete kao dijelove crkava upisanih u spomeničku Listu. Prema istome zakonu, na tim se predmetima ne smiju izvoditi nikakvi radovi bez dozvole i stručnog savjeta restauratorskih radionica Bavarskog zavoda. U financiranju uređenja, očuvanja i osiguranja spomenika sudjeluje Slobodna Država Bavarska, baš kao i područna uprava, i to ovisno o značenju i hitnosti slučaja, odnosno o mogućnostima vlasnika²⁵.

Zahvaljujući gđi Mariji Theresiji Worch, i njenim suradnicama, gđi Aniti Krause i gđici Katharini Mackart na gostoprimstvu, savjetima i potpori, kao i pozivu Bavarskog zemaljskog zavoda za zaštitu spomenika u Münchenu, autorica članka može poželjeti svakom tekstilnom radoznalcu da, uz klizeće šumove vrtno kaskade Dietzovih kamenih mitskih božanstava, osluhne i prepozna "sveti trag" davnih šavova.

Bilješke:

1. Četverokrilo zdanje s uglovnim tornjevima, što zatvara unutrašnji prostor trijemom rasvorenog prizemlja, građeno i uređivano od kraja 17. do treće četvrti 18. st., zamišljeno je, u skladu s baroknom idejom centra i osi, kao središte prostranog parka, s kasnije dodanim ostalim manjim građinama; pripadno reprezentativnom visokom rokokou, prije svega po izvornom unutrašnjem uređenju - namještaju i naročito zidnim slikama i štuku Josepha Ignaza Appianija, odnosno vrtnoj skulpturi bamberskog dvorskog kipara Ferdinanda Dietza o povijesti i tijeku restauratorskih radova vidi: M. Petzet, Seehof, *Geschichte und Restaurierung von Schloss und Park, u: Denkmalpflege Informationen*, br. 20, Bayer. Landesamt für Denkmalpflege, München, 1993.
2. Prema projektu Balthasara Neumanna zdanja Oranžerije s portalom podigao je Justus Heinrich Dietzenhofer. Isto, str. 2.
3. Radionica za restauriranje kamena smještena je u kućama zapadnog dijela oboda zida.
4. Odjel za praktičnu zaštitu građevinskih i umjetničkih spomenika Bavarskog zemaljskog zavoda za zaštitu spomenika (Bayer. Landesamt für Denkmalpflege), stručnog povjerenstva (Fachbehörden), neposredno podređenog Ministarstvu kulture, a kojega je organizacija i područje stručne nadležnosti određeno Bavarskim zakonom o zaštiti spomenika iz 1973. god., "pokriva", poput restauratorskih radionica pri Zavodu, cijelo područje Bavarske, odnosno gotovo sve bavarske spomenike. Izuzimaju se državni muzeji i zbirke, kao i bibliotečni, odnosno arhivski fondovi, ako nisu u tzv. Listu "upisani pokretni spomenici", odnosno dio zavičajnih zbirki i muzeja. "Područni referenti" (Gebietsreferente), povjesničari umjetnosti i arhitekti, prvi za sakralne, drugi za svjetovne spomenike, teritorijalno su podijeljenih nadležnosti: svaki, u pravilu, odgovara za određeni kotar (Bezirk). U ispunjavanju zakonske obaveze "stručnog savjetovanja i izrade mišljenja u svim poslovima upravne i stručne zaštite spomenika", pri čemu se onaj upravni dio realizira tek u suradnji s upravnim jedinicama - općinama, okruzima, "slobodnim" (Kreisfreie) gradovima i kotarevima (Bezirke), neophodna je suradnja s restauratorima, pojedinačno za svako od područja - zidnih slika, slikarstva, skulpture, kamena, metala, stakla ili tekstila. Vidi o tome: Eberl/Martin/Petzet, *Bayerisches Denkmalschutzgesetz*, München, 1985., str. 5-6, 145, 154-155. Također: Bayerisches Landesamt für Denkmalpflege, *Aufgaben, Organisation, Hinweise, u: Denkmalpflege Informationen*, München, 1989., naročito str. 8-9.

5. "Središnja zadaća restauratorskih radionica jest savjetovanje u praktičnoj zaštiti spomenika" (*Denkmalpflege - stručnoj zaštiti spomenika, op. autora*). To se uglavnom odnosi na uređeni odnos spram privatnih restauratora, čije daljnje djelovanje, kako u smislu reputacije, tako u smislu koncepta radova, odnosno izvođenja dokumentacije, ovisi o "mišljenju" (*Gutachten*) glavnog restauratora. On ne može narediti, ali zato može sugerirati mijenjanje jedne u korist druge privatne radionice, te, u skladu s visokim standardima, u tehničkom i iskustvenom smislu posljednjih godina uznapredovale restauratorske struke, usmjeriti koncept i spriječiti oštećivanje spomenika.

6. Jedan od odjela Zavoda jest i Zemaljska služba za skrb nad nedržavnim muzejima (*Landesstelle für Betreuung der nichtstaatlichen Museen*), čije zadaće obuhvaćaju "stručnu skrb u svim pitanjima nedržavnih muzeja: muzejskoj koncepciji, inventarizaciji i restauratorskim pitanjima, didaktici i specifičnoj muzejskoj unutrašnjoj arhitekturi" (citirano iz: *Bayerisches Landesamt für Denkmalpflege, Geschäftsverteilungsplan, München, ožujak 1995.*). Odnosi se to uglavnom na zavičajne muzeje (*Heimathmuseen*) za područja pretpovijesti, etnologije, umjetnosti, koja se odnose na "mjesnu ili regionalnu povijest"; obuhvaćaju i muzeje na otvorenom (*Freilichtmuseen*), seoske muzeje i tematski specifične zbirke. O tome vidi: *Bayerisches Denkmalschutzgesetz, 1985.*, str. 5-6, 20, 145, 157-158.

7. Isto, str. 5. Zakonodavac u prilogu Zakona definira ove pojmove kao "očuvanje postojeće" (konzerviranje), odnosno "uređenje i nadopuna već dijelom oštećene supstance" (restauriranje). Isto, str. 152.

8. "Restaurierungswerkstätten", u: Bayer. Landesamt für Denkmalpflege, str. 14

9. Isto.

10. Osim tzv. *Liste spomenika*, kratkih opisa, koji služe upravnome provođenju zakona, Zakonom je propisana i inventarizacija - "kataloško i precizno opisivanje spomenika znanstvenim metodama i njihovo opisivanje" - zadatak Odjela za inventarizaciju. Vidi o tome: *Bayer. Denkmalschutzgesetz*, str. 151-152. Pri tom je bitno da "pokretni spomenici", dakle, i tekstilni predmeti, uživaju zaštitu, ako su dijelovi "povijesnog uređenja" "građevnih spomenika", odnosno ako su zasebno uvedeni u Listu. Isto, str. 2, 14-15, 152.

11. Bayer. Denkmalschutzgesetz, str. 153.

12. "Spomenici su od ljudi stvorene stvari ili njihovi dijelovi iz prošloga vremena, čije je očuvanje radi njihova povijesnog, umjetničkog, urbanističkog, znanstvenog ili etnološkog značenja od općeg interesa." Isto, str. 1.

13. Isto, str. 147.

14. Maria Theresia Worch, *Historische Textilien, Hinweise für Transport, Ausstellung und Aufbewahrung, u: Arbeitsblätter des Bayerisches Landesamtes für Denkmalpflege, München, 1995.*

15. M. Th. Worch, *Kirchenrippen, Geschichte, Merkmale, Erfassung, u: Arbeitsblätter des BLfD, München, 1995.* Također: M. Th. Worch, *Historische Kirchenrippen 1, Geschichte und Merkmale, u: Arbeitsblätter, München, 1996.*; odnosno: *Historische Kirchenrippen 2, Hinweise für Kontrolle und Pflege, u: Arbeitsblätter, München, 1996.*

16. M. Th. Worch, *Historische Fahnen, u: Arbeitsblätter, München, 1995.*

17. Naročito u tekstu "Historische Textilien, Hinweise für Transport, Ausstellung und Aufbewahrung" govori gđa Worch o problemima transporta, muzejske prezentacije, osvjetljenja, klimatizacije i oblikovanja vitrina, odnosno pohranjivanja i u depou neophodne zaštite.

18. Maria Theresia Worch, *Paramente 1, Textilien für den sakralen Gebrauch, Arbeitsblätter des Bayerischen Landesamtes für Denkmalpflege, Uneroffentliches Konzept, Nov. 1996, str. 1, 2.*

19. Isto, str. 3.

20. Inventarizacijom "se utvrđuje vlasništvo"; istodobno je ona "temeljem očuvanja umjetničke baštine crkve." Ona je pretpostavka "znanstvene obrade". "Odgovornost za smislenu izradu inventara nose u katoličkim crkvama dijeceze." Isto, str. 3.

21. I dok se isčitavanje izvornosti i slojeva šavova na misnici Sv. Otta obavljalo tzv. *Aufsicht* mikroskopom (etikete Zeiss, OPM/I-F), s mogućnošću uvećanja od 4 do 8 puta, analiza svilenih niti tkanja obavlja se tzv. *Durchlicht* mikroskopom, koji uvećava od 2,5 do 12,5 puta.

22. O tome vidi ilustracije i adresu u prilogu teksta "Paramente 2", u: *Arbeitsblätter des Bayerischen Landesamtes für Denkmalpflege, još "neobjavljenoga koncepta"*, iz studenoga 1996., str. 4.

23. "Paramente 1", str. 2.

24. Isto, str. 3.

25. O sve tri obaveze vidi u: "Paramente 2", str. 3.

Summary:**Textiles and the protection of monuments in Bavaria: Stitches under the gaze of stone gods**

Mirela Ramljak Purgar

With the foundation of a branch-office of the Bavarian Institute for the Protection of Monuments in Munich in the 1975, conservation and restoration work provided the Seehof castle with a new function. It is successful in drawing numerous tourists and presenting the High Frank pearl of the 900 Bavarian castles, while at the same time being an example of the results of the implementation of the Bavarian Act on the Preservation of Monuments. The consultative role of the restoration workshops at the Bavarian State Institute is defined by Article 12 of the Bavarian Act on the Protection of Monuments. The Institute publishes, amongst other things, "Worksheets" in which it presents the most recent theoretical and practical knowledge from a certain area. The attempt to standardise the results in the field of the preservation of textiles is presented in the texts by Mrs Marie Therese Worch, who gives the owners of monuments instructions on how and where to store them, protect them from humidity, light, insects and rodents, as well as on how to prevent bad handling, transport, hanging, storage in museums and so on.

A vital part of the research is the analysis of seam stitches, their originality, the technique of the needlepoint, the distribution and composition of colours. Apart from a precisely drawn-up card-file register, the Seehof allows insight into how such an analysis of stitches and threads looks like, say on the example of the mitre of St. Otto, the Bishop of Bamberg from the end of the 11th century. As a result of the inventions of Maria Therese Worch (vacuum table, standing hanger and so on), the life of many objects have been extended through adequate presentation in conditions that are climatically controlled.

RESTAURATORSKA RADIONICA ZA TEKSTIL MUZEJA ZA UMJETNOST I OBRT

Iva Čukman

Antonina Srša

Muzej za umjetnost i obrt

Zagreb

Zbirka tekstila Muzeja za umjetnost i obrt sa svojih sedam tisuća predmeta, jedna je od većih zbirki u Muzeju. Toliko velik broj predmeta, od kojih mnogi imaju vrhunsku umjetničku i povijesnu vrijednost, čini zbirku jedinstvenom u Hrvatskoj. Zbirka je podijeljena na manje kolekcije: tapiserije, sagovi i čilimi, crkvena odjeća, građanska odjeća, modni pribor, veziva i čipke.

Zadaća je Muzeja ne samo da skuplja i dokumentira predmete nego i da se brine o njihovoj zaštiti, što je i bio razlog za osnivanje restauratorske radionice za tekstil. Od godine 1985. u radionici je izvedeno nekoliko stotina dokumentiranih zahvata. Poslovi su i zadaci restauratora brojni, od preventivne zaštite do restauriranja, od smještaja umjetnina u depou do kontrole mikroklimе u prostoru.

U tijeku godina restaurirani su predmeti izlagani na povremenim izložbama: Hrvatski narodni preporod, Kultura pavlina u Hrvatskoj, Tesori nazionali della Croazia - Arezzo. Od svagdana do blagdana, za čije je potrebe radionica otvorila vrata i za predmete iz drugih muzejskih ustanova.

Konzervatorsko-restauratorski zahvati na predmetima zbirke tekstila u stalnom postavu Muzeja

Prije šest godina izraden je plan potrebnih restauratorsko-konzervatorskih zahvata na predmetima odabranim za stalni postav. Od 180 odabranih predmeta, na njih 110 izveden je kompletan restauratorsko-konzervatorski zahvat. Danas sa zadovoljstvom možemo reći da je taj dugotrajan, složen i vrlo odgovoran posao, unatoč svim problemima, uspješno obavljen. Jedna od bitnih etičkih obveza restauratora jest da prati i primjenjuje nove spoznaje o preventivnim metodama i tehnikama konzerviranja. Svrha je restauriranja da se objekti sačuvaju za buduće naraštaje u što boljemu stanju. Važno etičko načelo jest da zahvat mora biti povratan, tj. da se predmet može vratiti u prvotno stanje. Obrada ne smije izmijeniti karakter predmeta, već mora sačuvati sve njegove osobine, od cjelovitosti do detalja. Temeljita analiza postojećega stanja za svaki predmet radi se s istom pažnjom, bez obzira na to iz kojeg je stoljeća i koje je vrijednosti. Pri odlučivanju o vrsti konzervatorsko-restauratorskih zahvata potrebnih na pojedinome predmetu pristupa se istraživanju koje obuhvaća:

1. povijest predmeta, uporaba, funkcija
2. tehnika izrade
3. identifikacija vrste materijala
4. opis prijašnjih zahvata
5. kemijska i fizikalna analiza
6. fotodokumentacija i dokumentacija

Tek nakon detaljno skupljenih informacija moguće je, u suradnji s kustosom, odlučiti o odgovarajućoj metodi obrade. Osim toga, moramo znati namjenu predmeta u budućnosti: hoće li se izlagati na povremenoj izložbi, trajnoj izložbi ili će biti pohranjen u depo.